

XVI–XVII. SZÁZADI RÁOLVASÁSOK
MÁRIÁSSY JÁNOS LÓGYÓGYÁSZATI KÉZIRATÁBAN

A ráolvasás – más terminológiával: varázsige, bájoló imádság – lényege szerint „szavakkal történő varázslás”, melynek legfőbb funkciója, célja, hogy a ráolvasó személy a szöveg elmondásával az egyéni élet bármely területére érdekének megfelelően hasson.¹

Leggyakoribb fajtái: betegségtávoltató vagy -elűző, időjárás körülményeket – vihart, esőt, jégesőt – elvarázsló, férgeket elűző szövegek. A nép, a deákos-litterátus réteg, s hol titkon, hol nyíltan, az üldözés ellenére, maga a papság is élt vele az elmúlt századok folyamán. Káldy György a csak 1681-ben megjelent művében is említi e szokást: „sokkal nyilvánvaló szövetséget téveszen az ördög. . . ha imizt vagy amazt birbitélik. . . főfáját vésszen el. . .”² Ezért az 1642-es nagyenyedi zsinat elrendeli, hogy a babonával, ráolvasással gyógyító papot büntessék meg.³

Témánkhoz közelebb áll Csuzy Zsigmond 1724-es utalása, mely elítélően szól a bűnösökről, „akik nézéssel vagy berbitéléssel barmokra olvasnak. . . hideglelés vagy más nyavalya ellen cédulákat, írásokat hordoznak magukon.”⁴

Nagy Ferenc 1767-ben megjelent könyvében (*Az egy, igaz és boldogító hitnek elei*) egész pontosan meghatározza a jelenséget: „Micsoda a varázsló orvoslás? Az egészségnek oly hívságos jelek, eszközök által való keresése, mellyek sem a természettől, sem pedig Istentől arra nem rendeltettek. . . Ide tartoznak a betegre való olvasások, oly betűkkel írott cédulák hordozása, melyeket helybe nem hagyott az anyaszentegyház. . .”⁵

A Nagy Ferenc által inkriminált babonás eljárások mindegyike megtalálható Máriássy János lóorvosló könyvében, melynek első oldalán ez áll: „Egnehany rendbelj Lo oruosagbok iratatak 28 February Annj 1614.”⁶ Az évszám azonban nem a receptek-ráolvasások, hanem a könyvecske keletkezésének megközelítő dátuma. Megközelítő, mert található abban 1618-as bejegyzés is. Anyaga azonban időben mélyen visszanyúl a XVI. századba. Olvashatunk benne Révay Ferenctől 1570-ből származó receptet, s az egyik gyógymód-javallat alatt fellelhető 1635-ös dátum is minden bizonnyal tollhiba a helyes 1535 helyett!

A füzet többet ad, mint amit a címe ígér: az elején sorjázó lóorvosságok közben és főleg után egyre több ember-kúráló recept is belekerül. A vége felé pedig már az állattenyésztés és növénytermesztés szélesebb körére esik kitekintés.

1. Vö. Cs. Pócs Éva, *A magyar ráolvasások műfaji és rendszerezési problémái*. Klny a Népi Kultúra – Népi Társadalom I. kötetéből. (1968)

2. Idézi: Vajkai Aurél, *A magyar népi orvoslás kutatása*. Bp., 1948. 3.

3. Uo.

4. Uo.

5. Uo.

6. Leleőhelye és jelzete: OL, Radvánszky család levéltára, P 566 77. cs.

A tulajdonos – Máriássy János – 1614-es gazdasági – főként a lótarással kapcsolatos – feljegyzései szerint a Felvidékre, Batizfalva, Szepes vára, Ugróc, Bicske környékére lokalizálható e receptek és ráolvasások eredetének vagy még inkább uzusának terepe. Erre enged következtetni a bennük szereplő névanyag is: Fejér Andrásné (Gönc), Zokoly prédikátor, Esterházy Pál, Révay Tamás, a kismartoni porkoláb, Marjnotski Vaclav exul, aki Rudolf császár „has rágás” elleni receptjét adja tovább.

Az alább közlendő szövegek csak a kézirat *ráolvasásait*, illetve cédulára írt *varázsigeit* tartalmazzák – elkülönítve és kiszakítva azokat a gyógyszeres kezelés „receptáitól”. Az archaikus-mágikus szövegek mellett nem elhanyagolható adat az sem, hogy több esetben megtudjuk, kitől származik, s a gazdasági élet milyen területén használták az adott ráolvasást – megnevezvén így néhányat Tardoskeddi Szerencse Benedekné ismeretlen társai közül,

A 32 ráolvasás szövegének nagy része újdonság, nem található fel az eddigi szakirodalomban. Radvánszky Béla – több olvasati hibával – néhányat kiadott közülük (2., 11., 17., 18.), s a XVI–XVII. század folyamán legelterjedtebbé vált, inaütött lovat gyógyító ráolvasás látott sajtót, több változatban is.⁷

A számos novum, új típusú szövegek, új eljárási módozatok felbukkanása mellett korábbi ismereteinket is bővíti Máriássy feljegyzése. Például a súly ellen való ráolvasást – 21. sz. – csak e rövid formájában ismertük a XVI. századból: „*atya vyseljen, ffyw gylazon, zent lelek malaztja zaz gýwkeredet zaza zakassa, zent illees propheta Ith ne leljen. (ter dicas ad zol.)*”⁸

Tudomásom szerint eddig nem volt ily korai szöveges emlékünkhöz a farkasok elűzése, az elveszett marhák védelmére, a patkányok ellen, a méhek megtartására, a káposzta védelmére végzett ráolvasásokból.

Különösen fontosak az itt először megmutatkozó, eddig ismeretlen *epikus* elemek (9., 10., 12., 13., 14., 15., 16.) vagy az okkultisták szövegeinek, illetve már nem értett, más nyelvű ráolvasásoknak a töredékei. (Pl.: Zaro, Zarabja, Zarbjsa, Parabuntur – 18., –, Barbara + barta + býra – 25.)

Jól láthatóan, s nyelvíleg is elkülönül az egyházi eredetű vagy csak a tanultabb réteg által művelhető gonoszelhárító szertartások csökevényeit, emlékéit őriző szövegek csoportja.

Ugyanilyen eredetű lehet az egykori hivatalos ördögűzés processzusának érdekes maradványát, elemét őriző kitétel a 8. sz. varázslásban. Eszerint „*ha az lonak vizeleti megh al*”, akkor a négy körmére a paradicsomi négy folyó nevét kell felírni: „*F, zon, Chrison, Tygris, Euphrates*”. E záró formula pedig nem más, mint egy 9. századi ördögűzés kései emléke, mely eredetileg efféle szövegek záradéka volt: „*Coniuro tibi et obtestor tibi, inimice, [ut] iam non abeas potestatem hic stare in anima aut in corpore illius nec in domo nec hubicumque ambulare uoluerit; eciam tibi dixi, inimice, coniuro te per*

7. Radvánszky Béla: *Magyar családélet és háztartás a XVI.–XVII. században*. Bp., 1879. III. 79–81. Radvánszky a Máriássy-féle kéziratból is írt ki ráolvasásokat, talán kiadásukat is tervezte. E XX. századi másolatot felhasználta tanulmányában Cs. Pócs Éva is: *Szöveg – cselekmény – hiedelem összefüggései a nem epikus ráolvasásokban*. Klny. a Népi Kultúra – Népi Társadalom IX. kötetéből. (1977) – Az inaütött lóról ld. még Radvánszky közlésén kívül: Vajkai Aurél, „*A’ Lovak betegségekről való orvosságok*”. Ethnographia, 1947. 119.; Horváth István, *A magyar nyelv régi maradványairól*. Tudományos Gyűjtemény, 1835. VI. 113.; Eckhardt Sándor, *Két vitéz nemesúr, Telegdy Pál és János levelezése a XVI. század végéről*. Bp. 1944. 118.; Ipolyi Arnold, *Magyar Mythologia*. II. 1555.

8. Sz. K., *XVI. századi ráolvasás súly ellen*. Magyar Nyelv, 1913. 87.

cerubym et serafim et per IIII euangelia et per quatuor flumina, que currunt per medium paradysum, Fixon [Fison], Geon, Tygris et Eufrates.”⁹

E formula feltehetően német közvetítéssel jutott el hozzánk, erre a kódex kölni lelőhelyén túl az is következtetni enged, hogy Máriássy lógyógyászati receptjei között éppúgy található német lejegyzésű szöveg, mint az ugyancsak a Radvánszkyknál fennmaradt korabeli párjában, mely az egyik, 1623-ból származó német nyelvű recept végén az „ŷram + tŷram + efram + conefram + sterge” varázsigét örököltette meg az utókor számára.¹⁰

1. *Az melj louat megh igeznek*

Vegj tizta vizeh az markodban es az fule keozeoth az homlokara teolcz ala haromszor, de minden teoltes utan mongiath ezt. Atianak az eo Szent neuben hogj teneketh gonoz ember szemej ne arcznak: Es az Fiunak Szent Neuben hogj teneketh gonoz ember szemej ne arthasanak. Ez az Szent Lelek Jstennek neuben, hogj teneketh ghonoz ember szemej ne arthasanak. Ezek utan mongi harom Miatiankoth, az Louath fed be iol pokroczakal, hogj ugian megh izagion, az utan hordozt megh < hogj ugian megh izagion > el mulatia.

2. *Az melj lo meg uti az inath*

Mihent ezedbe uezeth hogj megh uteoŷte az inath az egjik labath uegjed fel, az uteoth inath kezedel niomoghatfan ezeked az igiketh háromszer mond el az louat nap keletre alafan. Ur Jstennek mondom tiz paranczolatiaual, Bodogh Azonnak het szenth ighe mondasaua, nagj dologh uott az hogj Azoniunk szuz Maria Christu Vrunkoth szuzen szulte, de ez nagj ob czuda hogj az en kek louam az utolso labaua az elseot megh utete.

3. *Lo una utesreol bisonois*

[Azonos előírások mellett.] . . . Nemes Azoniunk szuz Maria nem czudalom hogj szulteth az te egietlen egj Aldot fiadath de te lo miczoda szeoru legien megh neueznj, czudalom hogj te az te utolso labadnak keormeuel az te elseo labadnak inath megh uteoteth, haromzor kel rea oluasnj es az inath ala deorgelnj egj mi atiankoth es aue Mariath rea mondanj. [. . .]

4. *Haliogrul ualo oruosagh*

Istene leue X mindent theon X mindent jo leue X tois jo legj X oztan mongj harom Miatiankoth.

5. *Zabalt*lorol*

Ezt mongiath megh keruluen haromszor az Louath: Nem czuda hogj Azoniunk szuz Maria az jaszolban szuzen szulte az eo szent Fiat, de czuda hogj te fako lo etedben az uagj itodban megh szabadlta, oluas harom Mi Atiankoth es harom Aue Mariath.

9. Adolph Franz, *Die Kirchlichen Benediktionen im Mittelalter*. Freiburg im Breisgau. 1909. II. 591. A fejezet címe: Exorzismus für Besessene. Die Formel des Missale Gallicanum vetus. Die Formel des CKC 15. – Erdélyi Zsuzsának tartozom köszönettel, hogy felhívta figyelmemet e szakmunkára.

Hogy mennyire igaz, hogy az effajta formulák eredeti értelme már nem világos, hagyományozódásukban a félreértés és -írás is szerepet játszik, kivüláglik egy másik XVI. századi receptből, amelyben a ló körmére a folyóneveket már e formában kell felírni: „Tyzon, kyson, hyson, esrates”. Vö. Balló István, *Ló-orvosságok és kuruzslások a XVI. századból*. Magyar Gazdaságtörténelmi Szemle, 1899. 219.

10. Besztercebányai Állami Levéltár, Radvánszky család levéltára. Receptov na liečenie roznych chorob koni.

*felfújódott

6. *Hogj az lo soha meg ne szabaliek.* Mas bizonios.

Hogj ha ember itatia az Louath haromszor ereszen uizet az szajabul kj es az legh elseo ki erezteskor mongiath Atianak az masik erezteskor fiunak, az harmadigh uiz kiezetes utan es Szent Lelek Istennek neueben, Auagh csak reouideden, Vr Isten nagjob az the hatalmad az uiznel ezt haromszor mondanj.

7. *Lo ki megh szabalik.* Mas.

Mikor itatnj akarod, mongiad haromszor soha nem uott boldogb ora, mind az meljben Vrunk szuletet.

8. *Ha az lonak vizeleti megh al*

Irt az negj keormere az negj folio uiznek neueketh tudnjilik Fizon, Chrison, Tygris, Euphrates.

9. *Ha Feketes louath uagion semmuel se oruosolt hanem ezeket az igiket oluas rea*

Mikor Vrunk Jezus Christus suletke; am el mene az eo szereteo szenth szolghajahoz, kerezteleo Szent Janoshoz hogj megh kereztelkednek az Jordanak uizebe; Mikor Vrunk Jezus Christusnak nem arthatanak es az eo szent korozmanjanak,* az Jordanak uizeuel az eo Szent korozmania helen marada. Jaj ennek az fekete lonak ez az fekelj, Het fele fekelj, Hetfen het fele rut undok fekelj, igaz ugian ne arthason, ne uethesen, megh ne marathason se testeben, se czontiaiban, se beoriben, semmi nemu izeben, tetemeben, mind Vrunk Jezus Christusnak nem arthatanak az eo Szent korozmanianak, az Jordanak uizeuel az eo Szenth korozmania helen marada Amen. Ezeketh haromszor oluas rea az lora, es mindenigh utan egj mi Atiánkath, Probalat.

10. *Item mas probaltab.*

Oluas rea ezeketh haromszor es mindenegh utan egj Miatiankoth. Vl uala szekibe az hamis biro, ki az igazat hamisra forditia uala, mi kepen Vrunk Christus Jezus eleoth megh nem marathata az hamis biro, ugj ennek az fekete Lonak, ez az undok rut fekelj megh ne marathason, se buriben, se tetemeben, se czontiaiban, se ezeiben, se semmi nemu tagjaj keozeoth mikepen Vrunk Jezus Christus szekj eleoth megh nem marathath az hamis biro.

11. *Az melj Loath uagj Barmoth megh uerhetik uagj uerit boczatik es megh nem alathatiak. Mond ezeket háromszor rea.*

Az Zinaj hegnek tetejen egj kü aztal, az ku aztal meghet egj kü Azonj ember. az ku Azonjembernek ku karjan egj ku giermek, az kü Azonj ember <nek karjan> az ku giermeknek ki uetete az eo kü melieth, ualamind abbul az ku meljbul se nem czeordul se nem czeppen, sinten ugj se ne czeorduljeon se ne czeppenien az en kek louamnak az uere: dicitur probatum.

12. *Hogj az Njuegh Lobul uagj marhabul kj huljanak.* oluas rea haromszor ez igheketh.

Mjkoron Vrunk <Jezus> Christus ez feoldeon jar uala tanala eleo Szent Jobbot, kerde Szent Jobb, Niues uagj te, az Vagjok Vram, teghnap harom out ma <kellene legjen> egj se maragion, Atjanak fiunak es Szenth Lelek Jstennek neueben Amen.

Mjkoron Vrunk Christus ez feoldeon jar uala, tanala eleo Szent Jobot, kerde Szent Job, Njues uagj te, az uagjok Vram, teghnap <nem> ketteo uoth ma egj se maragion, Atjanak, fjunak, es Szent Lelek Jstennek neueben Amen.

Mjkoron Vrunk Christus ez feoldeon jar uala, tanala eleo Szent Jobot, kerde Szent Job Njues uagj te, az uagjok Vram, teghnap egj uot, ma egj se maragion Atjanak, fiunak, es Szent Lelek Jstennek neueben Amen. Ezeket oluas rea kj huljanak az sebebul az njuek.

13. *Hogj az njuek Lonak uagj akar melj fele marhanak sebebul ki huljanak,* oluas rea ez jgheketh haromszor. es harom Miatjankot.

Ul uala ket hamjs bjro, jtjlt jgazat, az jgazat hamjsnak, az hamjsat jgaznak, mjkepen az hamjs bjrak, az eleo Jstennek zjnje elejben nem mehetnek, es Szenth orzaghaban, azon kepen ebben az marhaban [zeorjn kel neueznj] az feregh megh ne maradhason, Pazabj Georgi djak oruosaga ut djcjt tule jgen probalt, nemjs kel egjebel semmjuel oruoslanj, hanem az jgjketh ehomra mjndennap rea mondanj.

*szentelt olaj, krizma

14. *Hogj az Farkasok ualaki marhaját megh ne zagasak* mond ezeket az jgeket háromzor es három Mjajtankoth.

En teneket paranczolok <Ez> Szent Peter Apostol, Jstennek Szent jgejeuel, Bodogh Aszszonnak Szent jgejeuel, keoseth njakon, az Szent Balas agarajt, kapczolt eozue az eo keormeijth, koczi* eozue <az eo keormeijth,> fene uadaknak zajajth, hogj ezeknek az en marhajmna ne arthasanak, es bekeseghel meleole el menjenek, mondom az eleo Jstennek Szent paranczolatjaua, Bodogh Aszszonnak Szent jgejeuel, Szent háromsagh Jstennek hatalmaual, Amen. Ezjs Georgj Djak oruosaga, djcjt hogj probalt, ha ualaki nek marhaja bar ugj el teuelegjek, hogj ne tugja hun budosek, czak azokat az jgheketh háromzor mongja el mjndennap ehomra, es neuen neueze mjczoda fele marha, nem bantja az Farkas. Item djcjt hogj Tarpaj Georgj neuu katona, kj puskas Janos hadaban jart, olj bjzonjost tud hogj soha az marhat Farkas nem bantja, czak eczer oluason eztendeoben az marhara. Vegere kel tule mennj.

15. *Item Barj kouacz Balazne monta Oruosaga ha az marhaja ualaki nek mezeoben tanal maradnj, akar mj fele marhaja legyen, hogj az uadak ne banczak* azokat az jgheketh kel háromzor reajok el mondanj de az marhat zeorjn kel megh neueznj ut sequitur.

Ul uala <Ej> Sznaj heginek tetejen Abraham, Izak, keotnek uala fejer fatjolt, hjm farkasnak, neosten farkasnak, az en marhamra [zeorjn kel neueznj az Marhat] az eo zajath fel ne tathasa, az eo zemeth megh ne njthasa, az eo negj labat megh ne mozdjthasa, mondom Jstennek paranczolatjaua, bodogh Aszszonnak het Szent jgejeuel.

16. *Item hogj az Njuek akar mj fele marhabul kj huljon* oluas ezeket az jgeket.

Szent Janos turjaban** kjlencz njw feregh esek, az kjlencz len njocza, az njocz len hete, az het len hata, az hat len eotte, az eoth len negje, az negj len harma, az harma len ketteoe, az ketteo len Egje, En teneket paranczolok njw feregh Jstennek Szent jgjeueul, az mjkepen Szent Janos turjaban megh nem marathata njw feregh, azon zerjnth ezen zeoru marhaban [neueznj kel az marhat] megh ne marathas njv Ezeket háromzor kel rea oluasnj kj hul, bar nejs lasat az marhath, bar mas faluban legyen az marhajs, czak neueze az marhat zeorjn, kj hul beleole. Terebesj Teoreok Ferencz probalt oruosagha es bjzonjos.

17. *Gonoz Felheo es Haboru ellen ualo Aldas, Eleozer Nagj* ajjtatosan mond el az Mj Atjankot es az Credot es Ezt az jmatsagoth.

Uram Jesus Christus, kj az eget es az feoldet teremtetet az Jordan ujet megh aldotat, kjben megh kereztelketel, az te ket kezejdet az kereztfan kj terjeztetet, Meltoztasat meg aldanj ez feolheket, kjket latok en eleotem hogj uannak, hogj ezekben az Eordeogheknek semenj hatalmok ne lehesen, es ne arthason, Algjon megh teghedet Felho az Atja Jsten, Algjon megh az Fju Vr Jsten, Algjon megh az Szent Lelek Vr Jsten, Ozlason el teghedet felheo az Atja Vr Jsten, Ozlason el az Fju Vr Isten, Ozlason el az Szent Lelek Vr Jsten, Ronczon el tegedet Felheo az Atja Vr Jsten, Ronczon el az Fju Vr Jsten, Ronczon el az Szent Lelek Vr Jsten. Semmje tegjen Feleo az Atja Vr Jsten, Semmje tegjen az Fju Vr Jsten, Semmje tegjen az Szent Lelek Vr Jsten, Atjanak, Fjunak, es Szent Lelek Jstenek neuben Amen.

18. *Contra Rabjam id est Duheosek elen.*

Zaro, Zarabja, Zarabjsta, Parabuntur. ezeket az jgeket kenjere auagj pereczre jrjad, es az duheos alataknak ad meg ennj, es megh gjogjuul.

19. *Contra malam pluujam djc ter.*

Zuzen zult Jezus Innel ez feoldre teremtel olj Buzath hogj kjbul az te Szent testet Aldoztatik, es teremtel olj borth, es ujet, hogj kjbul az te zent uered aldoztatik, Ennek Hatalmasagual paranczolok gonoz fellegh, hogj el romolj, es el tauozal, es ez hatarban be ne juhes, es ha be jutel jt kart ne tehes, Jn nomjne + Patrjs, et Filij + et Spjrijtus Sanctj + Amen.

20. *Patkanjok ellen ualo oruosagh mjnd jdezek el eoketh az haztul.*

Ezt kel egj papjrosra fel jrnja akar mjkor. Az feoldnek semj erdeghseghe, es az feregnek hatalma njncz anj mjnd az embernek tudomanja azert meg kel lennj. Ezeket le jruan, egj eleuen Patkannak njakara ereosen rea kel keotnj boczadz el, Uthon, Vizen, hegjen, Veolgjen, mentest mennek azon helrul masuaa. Verebelj Mihalj az ki Orlaj Istvan zolghaja feje ueztese alat keoteote hogj probalt Oruosagh.

* üt, koppint – itt valószínűleg másolási hiba történt, az eredetiben vsz. „kapczolt eozue az fene uadaknak zajajth, kocziol eozue az eo keormeijth” állhatott

** dörzsöléstől, feltöréstől keletkezett gennyesedő seb

21. *Az melj embert Sulj bant bar kj gjujeon az Alfelen uagj masut jgen probalt Oruosagh.*
Ezeket az jgheket mjnden nap kezcer oluasak rea az sulre az kezet rea teuen reghel nap kelet eleot estue nap njugot tajban. ut sequitur
Fekete Sulj, Barna sulj, Teok Sulja, hetuen het fele sulj, tjeket az Ur Jsten uezesen, az Fju Vr Jsten megh gialazon, az Szent lelek Jsten az tj Zaz giukoretetek zaza zaghasa, mondom Atja Jstennek paranczolatjau, az Szent Lelek Jsten Szent hatalmaul, az Jezus Chrjstusnak Szent aldozatjau, hogj tj Suljok ebben az emberben [neuen kel az embert neueznj] megh ne marathasatok, hanem megh zaragjatok, megh azzatok, es semmje legjetek. Ezeket az jgeket el monduan mjnden [nap harm]zor az Mi Atjankot utana kel mondanj, reghel nap kelet eleot haromzor, estue nap enjzet eleothjs haromzor mjnden keonjorghes utan az Mj Atjankotjs el monduan, es az kezet rea tegje az mjkor rea oluas, Ezen Oruosaghal ha masal nem mondathatoth, ugjjs elhecz, magad mond el az kj patjens uagj, mjnden nap az kezedet rea teuen, de Vgj jgjekezel Vy hod pinteken kezgjet rea oluasnj. Majtjstj Peter djak cuel gjogjtota megh Orzagh Janos V. eojs mast aual gjogjtot. gjj probatum.

22. *Ha azt akarot hogj az Raj mehet el ne menjen.*
Mjhant az Anjarul le megjen az raj es iranzot hogj el akar mennj, ezeket az jgeket Oluas rea, tj mehejm zaljatok megh ha penjgh ugjan el mentek, sehun megh ne zaljatok hanem oda menjetek az houa az Procatorok lelke megjen, Rezeghj Bernat V. probaltnak mongja.

23. *Ha az Hernjo kapoztadath megh esj Ezt czelekegjeth.*
Ha az uton keresetlen lonak talparul le eset sart tanalot, mjnd egj patko zabasu, ued fel, uet kezeden, menj az kapozta keoze, es mongjat, tj Hernjok ese kuruak, menjetek el mjngjarast ezen kertbul az kapoztarul, mert ha el nem mentek mjnd egjk agjon uerlek beneteketh, es azt az lo talparul le eset sart uest az kapozta keoze, Janasj [?] Balas Vram mongja hogj maga probalta, es haznat lata.

24. *Nehez Beteghsegh eHen Kalnaj Ferencz V. sokon probalt bjzonjos Oruosaga.*
Czedulat kel jrnja az oljan njualjas embernek njakaban ualot, de mjnek eleote hoza fogz az jrashoz ezt kel mondanj. Atjanak, fjunak es Szent Lelek Vr Jstennek neueben, kezdem en el azt az jrast, Atja, fju, es Szent Lelek Vr Jsten adjat hogj haznaljon, ez jgeket magan lassan el mondanj, semmit ne zoljon ember, hanem ezt jrja az czedulara utana ualo jrast.
X Admirabile mjsterjum declaratur, hodje Deus Homo factus est, et id quod fujt permansjt, et quod non erat assumpsjt, non commjxtionem passus est, neque djujsionem protuljt, pro nobjs peccatoribus jn Cruce + Jesus Nazarenus Rex Judaeorum + tjulus trjumphals, defendat te Creaturam suam ab omnibus mljjs, Sancte Deus, Sancte fortjs, mjserere et saluum fac hunc famulum, aut famulum tuam [Andream Magdalenam] ab hac jnjfrmjtate, et haec jn nomjne Patrjs, et Fjlj, et Spjrjtus Sanctj Amen.
+ Ezt jljen forman le jruan, mongja el jsmeg magaban az az kj az czedulat megh jrja, Atjanak, Fjunak, es Szent Lelek Vr Jstennek neueben uegheztem el ezt az jrast, Atja, fju, es Szent Lelek Vr Jsten, agjat hogj haznaljon nekje, Eozue takaruan ezen czedulat keose atal kereztul az Czernaual. Az kj penjgh az betegh gjermeknek rea keotj az czedulat Njakaban, tehat terden alua mongja el elseoben az Mj Atjankot eotczet, az utan Hjzek egj Jstentjs eotczet, ugj keose czomura az njakan, de el ne ueczek az jmdsaghokat. Harmad napjk hordoza az czedulat njakaban, de fel ne boncza senkjjs, hogj megh oluasna, az utan <az Njakaban> akar karmazjnban, akar Barsonban uarhatjak, Vjselje ugj az njakan az czedulat furdeoben megh ne aztasak, az betegh gjermeketjs eorjzek, ujzben el ne use az njualja.

25. *Cum uolunt recedere djc jllys.*
Apes Apentote + Chrjstum mementote + quj Vjrgam Aron fecjt florere, hjc facjat uos descendere, Jn nomjne + Patrjs, + Fjlj + et Spjrjtus Sanctj. + Amen.

26. *Cuj Sangujs exjbjt per nasum.*
Scrjbe haec nomjna subsequentja, suo sangujne cum nouo calamo, et lja ad collum jpsjus, et statjm sangujss cessabt + Barbara + barta + byra.

27. *Sj apes uolunt recedere.*
Haec jllys dic, Meheknek raja, tj megh zaljatok Aron Vezzejere, es megh fjhjjetek, mjkepen megh figede Vrunk Jsten az Szent kerestfan + Atjanak, es fjunak, es az Szent Lelek Jstennek neueben Amen.

28. *Hidegh leles ellen ualo Oruosagh probaltatoth.*
Jn autorjtate Patrjs Sapjentja Fjlj et uerjtate Spjrjtus Sanctj gratja, Et jn nomjne Patrjs. Fjlj et Spjrjtus Sanctj reljnquat te N. N. Febjrs, sjngula, bjdjana uel Trjdjana X. X. X. et quartana Amen.

Fogh hagjma Gerezdre harom feleol az oldalara ezt kel jrny Arex. Arex. Artjféx. Czak egj gerezd fogh hagjma kel egj oruosaghoz de az ruhaban ualo keotesrejs haromzor kel hurkolnj az Czernat, es mjnden hurkolas utan mongja, Atjanak, Fjunak, es Szent lelek Jstenek neuben Amen.

30. *Ember niaualiak elen Oruosagok. Minden fele Hidegleles ellen ualo Oruosagh ut cunque probatum* X potentia patris: X: sapientia tibi fortitudo Spiritus < Spiritus > Sanctus liberet te ab Omnibus Febribus, quotidianis, dualis, Tridualis, quadrualis in Nomine Patris, filij et Spiritus Sancti Amen ezeketh irj egj czedulara es az mikor leoli keosd az niakara egj czerna szalon.

31. *Ad sanguinem narium sistendum, remedium probatissimum.*

Sanguis mane in te
Sicut Christus in Se,
Sanguis mane in tua Vena
Sicut Christus in sua poena
Sanguis mane fixus
Sicut CHRISTVS quando
Fuit crucifixus.

Ter repetendum, et cum deuotione, imposita manu super Caput hominis fluxum Narium patientis, recitandum.

Quercus perterebretur, immittantur tres uel amplius guttulae sanguinis, ac postmodum foramen illud simili ligno fortiter obturetur: Id quoque exploratissimum.

Fata non regunt ast Altitonans, quo eadem, et nos, regimur ab illo.

32. *Patkaniok ellen.*

Szent Nikazius napjan jo regel eh giomoral ualamj ajto uan az haznal ird rea ezen zokoth Ma uagion Szent Nikazius napja fusatok Egerek Patkaniok. de az iras utan senkj ne banca se kergese az patkaniokath, eghereketh.